

UVOD

U ovom radu obradila sam temu pod nazivom „Novac i inflacija“, u prvom dijelu rada obradila sam „novac“ dakle istorijski nastanak, razvoj, funkcije, mjerenje i kontrolu novca, odnosno uticaj novca, kao ekonomske kategorije u kojoj se održavaju i pri čijem učešću se grade privredni alati i širi društveni odnosi. Novac predstavlja jedan od najvažnijih elemenata svakog privrednog sistema, ali i jedan od najinteresantnijih, najkompleksnijih i najsuptilnijih aspekata ekonomske nauke. Novac je specifična roba koju je razvitak robne proizvodnje i razmjene izdvojio od ostalog robnog svijeta da monopolski vrši ulogu opšteg ekvivalenta. Na taj način novac predstavlja prometnu vrijednost koja je aspraktan izraz cjelokupnog bogatstva društvene zajednice, a ujedno služi kao univerzalno sredstvo za međusobno upoređivanje i razmjenjivanje svih proizvoda ljudskog rada. Dobitnik Nobelove nagrade za književnost Josip Brdoski smatra da novac, pored zemlje, vode, vazduha i vatre predstavlja „petu prirodnu silu“.¹ U savremenom razgovoru riječ novac označava mnogo toga, to je i simbol društvenog položaja, dostignutog nivoa blagostanja, ali i glavni razlog kriminalnih djela. Najjednostavnije novac možemo da definišemo kao opšte priznato sredstvo razmjene koje se koristi pri plaćanju roba i usluga, kao i dugova. Kada kažemo da neko ima novaca, obično mislimo da je on ili ona bogat. Suprotno tome, ekonomski izraz novac koriste na drugačiji način. Za jednog ekonomistu, novac se ne odnosi na ukupno bogatstvo nego samo na jednu vrstu bogatstva : *novac* je stup aktive koji se može odmah koristiti za obavljanje transakcije.

U drugom dijelu rada obradila sam „inflaciju“ dakle njen nastanak, razvoj, uticaj na privredna kretanja, odnosno koliko ona može uticati na sučeljavanje ponude i potražnje na tržištu kao jedan od vidova monetarne neravnoteže koji se uvijek negativno odražava na datu sredinu u kojoj nastane. Prema tome, inflacija je jedna negativna pojava u društvu, u privrednim kretanjima tog društva koja se kao takva uvijek negativno odražava na ponudu i potražnju. Inflacija je posljedica neravnoteže u gospodarstvu koja se očituje u porastu unutarnjih cijena. Kada je inflacija prisutna novac gubi svoju vrijednost. Vrijednost novca je vrijednosno izražena količina dobara i usluga koja se može dobiti datom količinom novca. Stopa po kojoj vrijednost novca opada je jednaka stopi inflacije. Ako je inflacija velika, novac gubi svoju vrijednost na rapidni način. S druge strane, ako je inflacija mala, novac gubi vrijednost polagano. Naime, kada je u pitanju inflacija, u nauci postoji jedan niz ekonomskih mislilaca koji su razmatrali ovaj monetarni fenomen kao oblik monetarne neravnoteže u društvu. Ovdje valja napomenuti to da se sam pojam inflacije različito poimao kroz svoju istorijsko – razvojnu komponentu gledišta, tako da postoji veoma veliki broj definicija inflacije, te se sam pojam inflacije može razmatrati, a što je i učinjeno kroz razne uglove gledišta. S druge strane inflacija je veoma bitan fenomen i kao takav zauzima važno mjesto u proučavanju. Nasuprot inflaciji stoji deflacija koja se objašnjava činjenicom da predstavlja

¹ Prof. dr Jovan B. Dušanić; Novac, kredit i banke; Beograd 2002. god;

Spesijalistički rad

Novac i inflacija

povećanje vrijednosti novčane jedinice. Dakle radi se o drugom obliku monetarne neravnoteže kojeg, pošto nije predmet razmatranja, ovde samo treba spomenuti kao činjenicu da inflacija nije jedini oblik monetarne neravnoteže u kojoj je ponuda novca veća od potražnje novca, što se neposredno manifestuje opadanjem kupovne moći novca (vrijednost novca) i kontinuiranim porastom cijena, uz brojne implikacije, zavisno od veličine ove neravnoteže, na ukupne tokove reprodukcije.